

Sp. 272. Tillaga til þingsályktunar [145. mál]

um rannsóknir á perlusteini í Loðmundarfirði.

Flm.: Tómas Árnason.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að hraða rannsóknum á perlusteini og perlusteinsnámum í Loðmundarfirði.

Greinargerð.

Jón Eyþórsson veðurfræðingur fann á sínum tíma steinmola uppi í Prestahnúk. Reyndist þetta vera biksteinn, er síðar var nefndur perlusteinn. Tómas Tryggvason jarðfræðingur mun hafa gefið steintegund þessari það nafn. Steinninn er skyldur vikri, en hefur ekki náð að þenjast út við gosið. Sé hann malaður og hitaður upp í 700—800°, þá þenst hann út allt að 10 sinnum. Í þessu felst notagildi perlusteinsins. Steinninn er notaður í byggingariðnaði, sérstaklega í stálgrindarhús og stórbyggingar. Er hann miklu eldfastari en venjuleg steinsteypa. Þá er perlusteinninn notaður í ýmsar hliðargreinar byggingariðnaðar og keppir m. a. við kísilleir sem fyllingarefni. Hann er og nýttur í sambandi við keramikiðnað.

Langstærsti markaður fyrir perlustein er í Bandaríkjunum og einnig mjög vaxandi í Evrópu.

Helztu perlusteinsnámur eru á eyjum við austanvert Miðjarðarhaf og á vesturströnd Bandaríkjana.

Hér á landi eru perlusteinsnámur í Loðmundarfirði og í Prestahnúk. Vera má, að einhver perlusteinninn finnist á Snæfellsnesi og í ljósum líparítfjöllum.

Vikur nú að rannsóknum í Loðmundarfirði.

Stefán Baldvinsson hreppsstjóri í Stakkahlíð í Loðmundarfirði hafði brennandi áhuga á að nýta perlusteinninn. En náman er í landi Stakkahlíðar og Seljamýrar. Stefán átti bréfaskipti við marga útlendinga frá ýmsum löndum um perlusteinninn og gistu þó nokkrir þeirra Stakkahlíð.

Laust fyrir 1960 hófu Þjóðverjar rannsóknir í Loðmundarfirði. Prófessor Von Konrad Richter frá Hannover dvaldi nokkurn tíma í Stakkahlíð við rannsóknarstörf. Tók hann sýnishorn á ýmsum stöðum, athugaði magn perlusteinsins, kortlagði svæðið o. fl. Síðan ritaði hann ýtarlega vísindaritgerð um málið, sem birtist í þýzku vísindariti. Ritgerðin var síðar gefin út sérprentuð ásamt mörgum myndum af sýnishornum berglaga, steintegundum og yfirborðsmyndum.

Niðurstöður prófessors Richters voru þær, að um 1 millj. smálesta af perlusteini væri í námunum og þykkt perlusteinslaga allt að 18 m. Fengust ýmsar nyt-samlegar upplýsingar af rannsóknum hans.

Fleiri aðilar höfðu áhuga á að kynna sér perlusteinsnámurnar, þótt ekki tækist að vekja nægan áhuga til þess að hugsa til vinnslu, enda mörg ljón á veginum.

Fyrirtækið Johns Manfield frá Bandaríkjunum, sem er aðili að kísilgúrverk-smiðjunni í Mývatnssveit, fékk áhuga á perlusteinsnámunum í Loðmundarfirði. Byggðist það m. a. á því, að þeir ætluðu að nota flutningaskipin, sem flytja eiga fyrir kísilgúrverksmiðjuna, til þess að flytja perlusteinninn sem kjölfestu. Með því móti mundi flutningskostnaður lækka verulega.

Hófu þeir rannsóknir vorið 1967 í samvinnu við iðnaðarmálaráðuneytið. Tóku þeir mörg sýnishorn og virtust hafa talsverðan áhuga. Sýnishornin voru send til Tékkóslóvakíu, Þýzkalands og Bandaríkjana, og voru niðurstöður svipaðar frá þessum aðilum. Þó munu Tékkar hafa áhuga á frekari rannsóknum.

Fullnaðarniðurstöður þessara rannsókna munu þó ekki fyrir hendi.

Rannsóknastofnun iðnaðarins sendi Þorleif Einarsson jarðfræðing austur til rannsókna sumarið 1968, en Þorleifur hefur verið með útlendingunum austur þar. Var ætlunin að gera sjálfstæða rannsókn á gæðum perlusteinsins, en niðurstöður þeirrar rannsóknar munu ekki vera fyrir hendi.

Það mætti e. t. v. segja, að rannsóknir þyrftu að beinast m. a. sérstaklega að gæðum perlusteinsins, framleiðsluaðferðum og betri nýtingu á þessum gæðum, enn fremur að möguleikum á markaði fyrir perlusteinninn. Þá verður nauðsynlegt að rannsaka betur magnið, en slíkar rannsóknir eru nokkuð kostnaðarsamar, en fljótgerðar.

Rannsóknirnar hljóta að vera upphafið, og á þeim verður að byggja. Legg ég til, að þeim verði hraðað, eftir því sem kostur er á, því að það kunna að leynast þarna möguleikar á perlusteinsnámi og iðnaði í sambandi við námið.

Hafnarskilyrði eru erfið í Loðmundarfirði, þótt hugsanlegt væri að renna perlusteininum á færiböndum til skips. Ekki er vegasamband við Loðmundarfjörð, en helzt hefur verið rætt um vegalagningu með sjó til Seyðisfjarðar, en vegalengdin frá perlusteinsnámunum og inn á Fjarðaröldu á Seyðisfirði er nálægt 25 km.